

نگرانی‌ها در صنعت جهانی پالایش

بهر روز بیک علیزاده

تحلیگر ارشد بازار نفت - وزارت نفت

آسیا منتقل کند. زیرا افزایش تقاضا در آسیا می‌تواند سود بهتری را برای این شرکت تضمین کند. شرکت شل همچنین قصد دارد تولید نفت و گاز خود را به میزان ۲ الی ۳ درصد افزایش دهد. تولید نفت و گاز مهمترین منبع درآمد این شرکت است. ظرفیت مازاد پالایشی که به دلیل کاهش تقاضای ناشی از رکود اقتصادی به وجود آمده است در کنار آغاز به کار پالایشگاه‌های جدید در خاورمیانه و آسیا، باعث کاهش سود پالایشی و کاهش سود شرکت‌های عمده فعال در این زمینه شده است. شرکت اگزان موبیل که بزرگترین شرکت غربی می‌باشد و بیشترین سوددهی را دارد نیز در سه ماهه مذکور با ۲۳ درصد کاهش درآمدهای خالص خود رو به رو شد. سود شرکت شورون که دومین شرکت بزرگ آمریکایی محسوب می‌گردد نیز با ۳۷ درصد کاهش مواجه گردید. البته شرکت شل که از بخش پالایشی وسیع‌تری برخوردار است و

از لحاظ کیفی نیز فرآورده‌های نامرغوب‌تری را تولید می‌کند، بیش از رقبای دیگر خود، آسیب دیده و ضرر بخش پایین‌دستی این شرکت ۱/۷۶ میلیارد دلار بوده است. کاهش تقاضا برای سوخت موجب شده است بسیاری از پالایشگاه‌ها تولید خود را کاهش دهند. حتی شرکت «بی‌پی» هم اعلام کرده که در بخش پایین‌دستی ضرر داده است. زیرا سود پالایشی در پایین‌ترین سطح در ۱۵ سال گذشته بوده است. رییس «بی‌پی» گفته است که در چند سال آینده نیز به دلیل وجود ظرفیت مازاد، سود پالایشی در سطح پایینی قرار خواهد گرفت (جدول ۱).

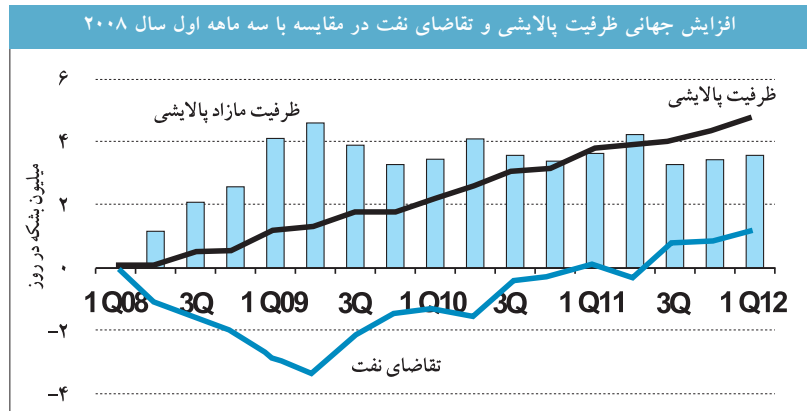
شرکت‌های پالایشی مستقل نیز در سه‌ماهه چهارم ۲۰۰۹ دچار زیان‌های چشمگیری شدند. هرچند زیان برخی از آنها در سه ماهه مذکور کمتر از زمان مشابه در سال قبل از آن بوده است. حتی در این میان شرکت آمریکایی «سانوکو» (Sunoco) که به طور استثنایی توانسته است از زیان دادن

به دنبال انتشار ارقام سود و زیان شرکت‌های عمده نفتی، شرکت «رویال داچ شل» اعلام کرد که قصد دارد عملیات خرده‌فروشی و پالایش خود را بیش‌ازپیش کاهش دهد. زیرا ضعف بخش پایین‌دستی باعث شده که سود این شرکت در سه ماهه چهارم سال ۲۰۰۹ با ۷۵ درصد کاهش به ۱/۱۸ میلیارد دلار برسد. مدیر مالی این شرکت متعهد شده است که هزینه‌های شرکت را یک میلیارد دلار کاهش دهد و ۱۰۰۰ شغل را حذف کند. این صرفه‌جویی‌ها عمدتاً در بخش پایین‌دستی اعمال خواهد شد. سرمایه‌گذاری آنها در بخش پالایش نیز کاهش خواهد یافت. «شل» که دومین شرکت بزرگ نفتی از لحاظ ارزش دارایی و سودآوری در اروپا به شمار می‌آید قصد دارد تمرکز فعالیت پایین‌دستی خود را به

در حالی که تقاضا برای نفت که در سه ماهه اول ۲۰۰۸ در سطح ۴/۸۷ میلیون بشکه قرار داشت، به میزان ۲۰۰ هزار بشکه در روز کاهش خواهد یافت. این وضعیت به وجود ۴/۳ میلیون بشکه در روز ظرفیت مازاد واحدهای تقطیر در سطح جهان منجر شده است که معادل ۹/۳ درصد ظرفیت پالایشی موجود در سه ماهه اول سال ۲۰۰۸ می‌باشد. در آن هنگام نرخ بهره‌برداری از پالایشگاه‌ها اندکی از ۸۴ درصد فراتر رفته بود.

با نگاهی به آینده بازار تا سه ماهه چهارم سال ۲۰۱۱ می‌توان دریافت که این مازاد ظرفیت همچنان ادامه خواهد داشت زیرا در این فاصله نیز ظرفیت پالایشی هم‌تراز با افزایش تقاضا، زیاد خواهد شد و به ویژه در کشورهای غیر OECD پالایشگاه‌هایی برای پاسخ به نیاز داخلی ایجاد خواهد شد (نمودار (۱)).

البته از ابتدای سال ۲۰۱۰ میلادی به رغم وجود ظرفیت مازاد، سود پالایشی افزایش یافت. زیرا پالایشگران درصد بهره‌برداری از پالایشگاه‌های خود را کاهش داده و عملیات تعمیرات اساسی خود را آغاز کردند. به عنوان مثال خوراک پالایشی در

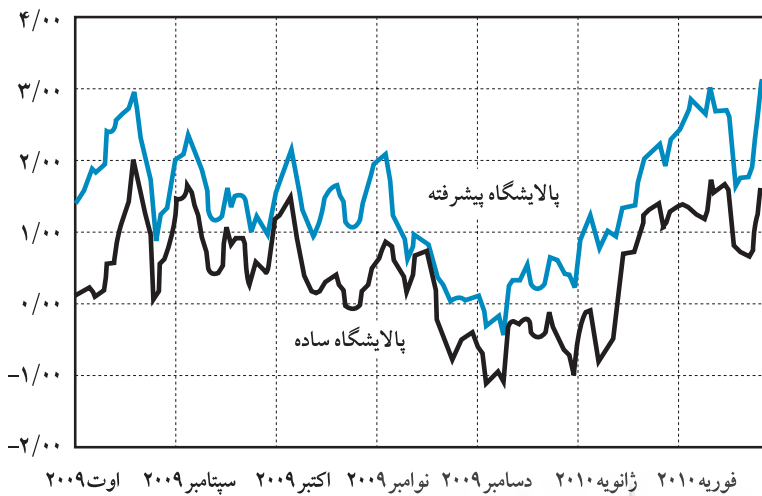

جلوگیری کند، اعلام کرده است که به دلیل سود پایین پالایشی، بخشی از پالایشگاه‌های خود را تعطیل خواهد کرد (جدول ۲). به هر حال به نظر می‌رسد که چشم‌انداز بخش پالایش برای سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ همچنان با کساد همراه خواهد بود. به رغم پیش‌بینی بهبود اوضاع اقتصاد جهانی، بررسی بنیادهای بخش پالایش نشان می‌دهد که صنعت پالایش هنوز باید راه طولانی را برای بازگشت به دوران قبل از بحران ۲۰۰۸ بپیماید. آمارها نشان می‌دهد که پالایشگران در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹، ظرفیت واحدهای تقطیر خود را به میزان ۱/۲ میلیون بشکه در روز افزایش داده‌اند. در حالی که در این مدت

جدول (۱): سود و زیان شرکت‌های عمده نفتی

سود پایین‌دستی - میلیون دلار			سود بالادستی - میلیون دلار			سود - میلیون دلار			
درصد	فصل ۲۰۰۸، ۴	فصل ۲۰۰۹، ۴	درصد	فصل ۲۰۰۸، ۴	فصل ۲۰۰۹، ۴	درصد	فصل ۲۰۰۸، ۴	فصل ۲۰۰۹، ۴	
na	۲/۴۱۴	- ۱۸۹	۳	۵/۶۳۴	۵/۷۸	- ۲۳	۷/۸۲	۶/۰۵	اکزان موبیل
na	۴۱۶	- ۱/۹۴۳	۷۹	۴/۷۵۶	۸/۵۰۵	۳۳	۲/۵۸۷	۳/۴۷۷	بی‌بی
na	۵۶۱	- ۱/۷۶۲	- ۴۶	۴/۶۶۳	۲/۵۳۶	- ۷۵	۴/۷۸۵	۱/۱۷۷	شل
na	۳۲۵	- ۱۸	۳۸	۳۷۶	۵۱۷	na	- ۴۱	۳۵۵	ماراتن
درصد	۲۰۰۸	۲۰۰۹	درصد	۲۰۰۸	۲۰۰۹	درصد	۲۰۰۸	۲۰۰۹	
-۷۸	۸/۱۵۱	۱/۷۸۱	- ۵۲	۳۵/۴۰۲	۱۷/۱۰۷	- ۵۷	۴۵/۲۲	۱۹/۲۸	اکزان موبیل
-۸۲	۴/۱۷۶	۷۴۳	-۳۵	۳۸/۳۰۸	۲۴/۸	-۴۵	۲۵/۵۹۳	۱۳/۹۹۵	بی‌بی
- ۹۵	۵/۳۰۹	۲۵۸	-۶۸	۲۶/۵۰۶	۸/۳۵۴	-۶۹	۳۱/۳۶۶	۹/۸۰۴	شل
- ۶۱	۱/۱۷۹	۴۶۴	- ۵۷	۳/۱۱۶	۱/۳۵۵	- ۵۹	۳/۵۲۸	۱/۴۶۳	ماراتن

سود پالایشی برای نفت خام برنت در بازار رتردام بر حسب نوع پالایشگاه‌ها - دلار در بشکه

کشورهای کلیدی OECD در ماه ژانویه ۲۰۱۰ به میزان ۳ میلیون بشکه در روز کمتر از ژانویه سال ۲۰۰۸ بوده است. در عین حال سرمای شدیدتر از معمول نیز باعث افزایش تقاضا برای سوخت حرارتی گردید. تداوم رشد اقتصادی در آسیا و به ویژه چین نیز تقاضا برای فرآورده‌های میان تقطیر و سبک را استحکام بخشید. در این میان برداشت از ذخیره‌سازی‌های تجاری فرآورده‌های میان تقطیر که ناشی از افزایش تقاضا و کاهش عملیات پالایشی بود قیمت این فرآورده‌ها را تقویت نمود. حتی ذخایر شناور فرآورده‌های میان تقطیر در اواخر ماه فوریه ۲۰۱۰ در حدود ۴۰ میلیون بشکه نسبت به دسامبر ۲۰۰۹ کاهش یافتند.

۲۰۱۰ به میزان ۶۰۰ هزار بشکه در روز افزایش خواهد داشت. پالایشگران تا چه اندازه درصد بهره‌برداری از پالایشگاه‌های خود را افزایش خواهند داد؟ افزایش نسبی سود پالایشی همواره پالایشگران را وسوسه می‌کند که میزان بهره‌برداری از پالایشگاه‌های خود را افزایش دهند. حوادث فنی و طبیعی تا چه حدی باعث وقفه در عملکرد پالایشگاه‌ها خواهد شد؟ زلزله اخیر در شیلی به بیش از ۲۰۰ هزار بشکه در روز از ظرفیت پالایشی این کشور آسیب رساند. سرعت بهبود اوضاع اقتصاد تا چه اندازه می‌تواند به افزایش تقاضا منجر خواهد شد؟ اگر بهبود اوضاع اقتصاد با سرعتی که پیش‌بینی شده همراه نباشد و یا نتواند به افزایش تقاضا تبدیل گردد، بخش پالایش در معرض فشار نزولی قرار خواهد گرفت. سیاست اوپک در چه جهتی قرار خواهد گرفت؟ افزایش تولید اوپک به معنی قیمت‌های پایین‌تر برای نفت خام خواهد بود و سود پالایشی را برای پالایشگران افزایش خواهد داد. اما تداوم تعهدات کاهش تولید و رعایت پایبندی به این تعهدات به تقویت قیمت‌های نفت خام و فشار بر سود پالایشی منجر خواهد شد. ■

البته ۶۰ میلیون بشکه از این ذخایر شناور بر روی آب‌ها وجود دارند که هنوز مقصدی برایشان تعیین نشده است (نمودار (۲)). به هر حال بخش پالایش با چالش‌هایی روبه‌رو است که توجه به آنها ضروری است: افزایش مصرف بنزین تا چه اندازه باعث تقویت قیمت‌های بنزین و سود پالایشی خواهد شد؟ وزارت انرژی آمریکا پیش‌بینی کرده است که مصرف بنزین این کشور در فاصله ماه‌های ژانویه تا ژوئن

جدول (۲): سود و زیان شرکت‌های مستقل پالایشی (میلیارد دلار)

	۲۰۰۹:۴	۲۰۰۸:۴	درصد
Valero	-۱/۴۰۸	-۳/۲۷۸	۵۳
Tesoro	-۱۷۹	۹۷	na
Sunoco	۲۶	۲۰۴	-۸۷
Petroplus	-۱۸۴	-۷۷۵	۷۶
	۲۰۰۹	۲۰۰۸	درصد
Valero	-۱/۹۸۲	-۱/۱۳۱	-۷۵
Tesoro	-۱۴۰	۲۷۸	na
Sunoco	-۳۲۹	۷۷۶	na
Petroplus	-۲۵۰	-۵۱۷	۵۲